

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ ТА ХУДОЖНЬО-ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА МУЗИКОЗНАВСТВА, ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ
ПІДГОТОВКИ ТА ХОРЕОГРАФІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Естетичне виховання учнів старших класів
засобами сучасної популярної музики**

Здобувачки освітнього ступеня магістр
Галузь знань 02 Культура і мистецтво
Спеціальності 025 Музичне мистецтво
Освітньої програми 025 Музичне мистецтво

Яковенко Ганни Русланівни

Науковий керівник: доктор пед. наук,
професор Брилін Б.А.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ оцінка ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

Вінниця 2022

ВСТУП

Сучасна музика - невід'ємна частина життя підлітків та молоді. Саме вони є основними споживачами музичної продукції. На сучасному етапі більшість учнів дуже активно слухають музику: у транспорті, надворі, вдома, на заняттях тощо. Комуś музика допомагає розслабитися, комуś навпаки - сконцентруватися та знайти відповідь у вирішенні певної проблеми. У світі наразі існує велика кількість видів та стилів музики: класика, поп, реп, метал тощо. І звичайно, що весь спектр цієї музики має вагомий вплив на естетичне виховання старших школярів (не виключаючи і молодших школярів також).

Формувати особистість та естетичну культуру, зазначають багато письменників, педагогів, діячів культури (такі як А. Макаренко, В. Сухомлинський) – особливо важливо у найбільш сприятливому підлітковому чи шкільному віці. Так, наприклад, Сухомлинський казав, що «Музичне виховання – це не виховання музиканта, а, насамперед, виховання людини»[44, с.59]. На думку педагога, дуже важливо вміти слухати і розуміти музику як одну з елементарних ознак естетичної культури. Також він звертав увагу на те, що неможливо сказати словом, можна сказати музичною мелодією, бо музика передає безпосередньо настрої, переживання. Збагатити духовний світ підростаючого покоління, сформувати музичну культуру як одну з найважливіших умов моральної культури – у цьому вбачав він завдання музичного виховання в загальноосвітній школі [44, с.105-106].

Почуття краси природи, оточуючих людей, речей створює дитині особливі емоційно-психічні стани, збуджує безпосередній інтерес до життя, загострює допитливість, розвиває мислення, пам'ять, волю та інші психологічні процеси. Як показує достатня кількість психологічних та соціологічних досліджень, що багато хто з учнів позбавлені в моральному та естетичному відношенні, саме тому, що значна кількість течій популярної культури, має негативний вплив на їх соціальний розвиток підлітків, що потребує активного втручання науки для соціально-психологічного вивчення всіх наслідків впливу цієї культури на формування психіки сучасного школяра.

Тому слід зазначити, що теоретичні та методичні проблеми естетичного виховання успішно розробляли українські науковці А. Болгарський, О. Дем'янчук, А. Паламарчук (формування музично-естетичних інтересів); Б. Брилін, О. Туріна, В. Шульгіна, В. Фрицюк (музично-творчий розвиток); В. Бутенко, Л. Коваль (формування естетичних оцінок); С. Гуров, В. Дряпіка, Л. Калініна (формування естетичного смаку), О. Костюк, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, (формування естетичного ставлення), В. Орлов (формування і розвиток естетичної культури), В. Бутенко, О. Ростовський (керування музичним сприйманням), Л. Філатова (формування естетичних потреб), та багато інших. Філософсько-естетичні аспекти проблеми естетичного виховання досліджено А. Азархіним, І. Зязюном, активно розроблялися психологічні особливості музично-естетичного виховання особистості (В. Моляко, О. Музика). Цінним є доробок учених щодо різних аспектів естетичного виховання дітей шкільного віку засобами музики та мистецтва (І. Гадалова, Т. Голінська, Т. Грищенко, Л. Гуденко, І. Марченко, Н. Миропольська та ін.).

Вагомі зміни, що склалися протягом останніх двох десятиліть у сфері формування ідеалів, морально-ціннісна дезорієнтація деякої частини молоді, особливо школярів, диктує необхідність пошуку шляхів конструктивних змін, як на рівні особистості, так і на рівні різних молодіжних груп.

Проблема впливу сучасної популярної музики на школярів разом з тим недостатньо розроблена. Особливо малодослідженим досі лишається фактор впливу естрадної музики на старших школярів, яка безпосередньо взаємодіє з жанрами популярної, джазової і рок-музики. Корегування потребує цільова установка на популярну музику та її виховні можливості; значного доповнення потребує підбір матеріалу для слухання та виконання на уроках музики та в позакласній роботі.

Естетичне виховання є однією із складових частин на шляху виховання, яке виконує дуже важливу роль у гармонійному і цілісному розвитку молоді. Це передбачає його необхідність, як і всіх інших видів виховання, і без нього не може сформуватися дійсно розвинена особистість. Розуміння прекрасного, ставлення

до нього, естетичні оцінки явищ тісно пов'язані також і з нормами моральної поведінки молоді. Мистецтво має вагомий вплив на сучасне суспільство, тому естетичне виховання повинно розглядатися не тільки в якості процесу здобуття художніх знань і вмінь, а, в першу чергу, як універсальний спосіб особистісного інтелектуального розвитку, підтримки та розширенню сучасної музичної культури, зростання національних традицій на основі виявлення індивідуальних здібностей, різнобічних естетичних потреб та інтересів.

Виходячи з вищесказаного можна сказати, що **мета дослідження** - розглянути та охарактеризувати практичні види та форми естетичного виховання учнів старших класів засобами сучасної музики.

Згідно з цим визначені наступні **завдання дослідження**:

1. Визначити суть поняття «естетичне виховання» та «сучасна популярна музика»
2. Проаналізувати особливості форм і методів естетичного виховання учнів старших класів засобами сучасної популярної музики.
3. Розробити план-конспект гуртка «Сучасна популярна музика»
4. Провести педагогічний експеримент (анкетування)

Об'єкт дослідження – естетичне виховання школярів.

Предмет дослідження – процес естетичного виховання засобами сучасної популярної музики учнів старших класів.

Наукова новизна - доведено про вплив сучасної популярної музики на музично-естетичне виховання учнів старших класів:

-проаналізовано стан сучасної популярної музики (кінець ХХ- початок ХХІ століття);

-розкрито характерні риси деяких жанрів сучасної популярної музики;

-удосконалено методи організації позакласних форм зі старшокласниками.

Матеріали дослідження можуть бути використані для вчителів-методистів при складанні планів виховної, позакласної та гурткової роботи.

Апробація результатів дослідження представлена в 2-х статтях: «Сучасна естрадна музика як потенційна складова культурологічної місії» та «Сучасні проблеми художньо-естетичного виховання школярів».

Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, який налічує 50 найменувань.

Основні методи наукового дослідження використані під час виконання магістерської роботи:

- аналіз літературних джерел;
- спостереження;
- анкетування; опитування (письмове);
- педагогічний експеримент (констатуючий, формуючий).

Експериментальною базою магістерського дослідження були 9-11 класи Билбасівської опорної ЗОШ І-ІІІ ступенів (Донецька обл., Слов'янський район).

ВИСНОВКИ

Аналіз даної теми допоміг дійти до таких висновків, що більшість учнів старших класів займаються музикою, щоб розширити свій кругозір. Цей показник відображає орієнтацію на майбутнє. Більшість здобувають додаткову

освіту в державних установах, що дає підстави вважати, що саме цей шлях сприяє їх естетичному розвитку.

Доведено, щоб вдосконалювати формування музичних смаків у старшокласників в додаткових системах музичної освіти є широкі можливості для виявлення та розвитку здібностей і талантів кожного в колективній творчій діяльності гуртків, секцій та інших об'єднань, що сприяють формуванню особистості, розвитку необхідних знань, у процесі гурткової роботи, почуття обов'язку та почуття дисципліни.

Були створені умови для організації творчості та самореалізації учнів. У кожної дитини є свої таланти, але їм потрібно допомогти знайти себе, розкрити свої здібності та реалізувати себе. Тому головною метою музичної діяльності було: побачити і не прогавити найкраще, що є в учня, і дати йому можливість самовдосконалюватись через пізнання сучасної музики.

Система позакласної освіти дає змогу задовольнити потреби учнів у самовираженні та самореалізації, виборі кола спілкування, виборі музичних цінностей та орієнтирів. У сучасній естрадній музиці, діяльність учнів в гуртках та секціях створює сприятливі умови для розвитку музичних інтересів і здібностей молодих людей, їхнього естетичного досвіду, динаміки становища в групі та, загалом, творчої особистості.

Крім того, щоб розширювати естетичні знання школярів, важливіше було змусити їх відчувати потребу в них, пробудити цікавість, сформувати вміння виступати на сцені. У процесі занять керівники гуртків повинні розвивати навички спілкування, вміння працювати в команді, культуру спілкування та етику. У творчій груповій роботі вся діяльність відбувається згідно розробленої програми та методам творчої роботи.

Аналіз опитування показав, що більшість сімей, у яких зростають учні, дотримуються сімейних традицій. Це сприятливо для розвитку особистості школяра. Сімейні свята та сімейні музичні вечери допомагають учням усвідомити сімейні цінності та зрозуміти важливість дотримання сімейних традицій.

Матеріали магістерської роботи можуть бути використані як на уроці, так і на інших формах організації навчальної діяльності. Слід зазначити, що дослідження проблем естетичного виховання старшокласників засобами сучасної популярної музики може бути продовжено з різними віковими групами учнів. Перспективу подальшого вивчення означеної проблеми вбачаємо також у більш поглибленому осмисленні сутності її змісту творів популярних жанрів, розробці нових сучасних педагогічних технологій у даному напрямку.